

การดำเนินการของสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน)

ในการเสนอจัดตั้งธนาคารที่ดิน หรือองค์การอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในลักษณะทำนองเดียวกันกับธนาคารที่ดิน

ด้วย ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน อันมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ปัญหาหนี้สินในครัวเรือนที่เกษตรกรต้องนำที่ดินไปค้ำประกันหรือจำนองเพื่อกู้เงิน เมื่อไม่สามารถนำเงินมาไถ่ถอนได้จึงถูกยึดที่ดินเกิดปัญหาที่ดินหลุดมือตามมา สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) หรือ บจธ. เป็นหนึ่งในหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีภารกิจสำคัญในการจัดตั้งธนาคารที่ดินและช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินโดยการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งฯ นั้น โดยเฉพาะภารกิจในการจัดตั้งธนาคารที่ดิน บจธ. ได้ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน หรือองค์การอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในลักษณะทำนองเดียวกันกับธนาคารที่ดิน เพื่อเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินดังกล่าว จำนวน ๕ ครั้ง (ฉบับ) ดังนี้

ฉบับที่ ๑ ร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... ภายหลังพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ซึ่งมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และกรรมการผู้แทนองค์กรชุมชนเพื่อเป็นคณะกรรมการ ในวาระเริ่มแรกทำให้ไม่มีกลไกในการเริ่มดำเนินงานของ บจธ. จนกระทั่งระยะเวลาล่วงเลยมาถึง ๓ ปีเศษ ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ คณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้งประธานกรรมการ กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน โดยเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ บจธ. โดยความเห็นชอบของรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... ตามขั้นตอนต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งนับเป็นการดำเนินการตามภารกิจของ บจธ. ตามความในมาตรา ๗ (๑) ในการจัดตั้งธนาคารที่ดิน โดยการนำเสนอกฎหมายจัดตั้งธนาคารที่ดินเป็นครั้งแรก แต่เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีแจ้งบัญชาของนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ว่า “ให้ทบทวนเรื่อง ธนาคารที่ดินด้วย ให้มีภารกิจดูแลที่ดินราษฎรชายฝักด้วยอย่างไร งบประมาณเท่าไร” สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงมีหนังสือแจ้งต่อบจธ. ว่าเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) พิจารณานุมัติให้ส่งเรื่องร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... ให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีไปพิจารณาทบทวนความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย

ฉบับที่ ๒ ร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ในการประชุมร่วมระหว่างรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) กับ บจธ. รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) พิจารณาแล้วเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... โดยให้ บจธ. ปรับแก้ไขให้มีความชัดเจนตามนโยบายที่มอบไว้ โดยมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียสิทธิในที่ดินเมื่อดำเนินการแก้ไขแล้วให้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อพิจารณา นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๙ เรื่อง ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ความว่า “ข้อ ๓ ให้สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) เร่งดำเนินการจัดตั้งธนาคารที่ดินให้แล้วเสร็จโดยเร็ว” ต่อมาเมื่อวันที่

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๙ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ได้พิจารณาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... และเห็นชอบให้เสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี และต่อมาเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือถึงประธานกรรมการสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน แจ้งเนื้อหาซึ่งสรุปประเด็นได้ ดังนี้

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแล้ว (มีการส่งให้หน่วยงานให้ความเห็น ๑๖ หน่วยงาน โดยมีหน่วยงานส่งความเห็นกลับไปยัง สลค. จำนวน ๑๓ หน่วยงาน โดยทั้ง ๑๓ หน่วยงานเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... โดยมี ๓ หน่วยงานเห็นชอบและมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอันจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... ต่อไป นอกจากนี้กระทรวงการคลังยังได้กรุณาส่งความเห็นต่อร่างกฎหมายดังกล่าวถึง บจธ. ด้วย

๒) รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีคำสั่งมอบหมายให้ บจธ. นำร่างพระราชบัญญัติเรื่องนี้เสนอคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พิจารณาเพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเป็นไปตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินของประเทศในภาพรวม รวมทั้งดำเนินการปรับปรุง “ความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ” (Checklist) รวม ๑๐ ประการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ อย่างเคร่งครัดให้มีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์ อาทิ วัตถุประสงค์และเป้าหมายภารกิจ ควรชี้แจงความจำเป็นที่ต้องมีการจัดตั้งธนาคารที่ดินและเมื่อมีกฎหมายธนาคารที่ดินแล้วจะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียสิทธิในที่ดินทำกินของเกษตรกรอย่างไร ตลอดจนความพร้อมในการจัดตั้งธนาคารที่ดินซึ่งจะก่อให้เกิดภาวะด้านบุคลากรหรือส่งผลกระทบต่องบประมาณของประเทศหรือไม่เพียงใด ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ฉบับที่ ๓ ร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๐ ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการขับเคลื่อนและเร่งรัดการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล (กขร.) ได้เชิญ บจธ. และกระทรวงการคลังเข้าร่วมประชุมเรื่องการจัดตั้งธนาคารที่ดิน โดยเห็นว่าร่างกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ มีเนื้อหาคล้ายคลึงกันและเป็นการจัดตั้งธนาคารที่ดินเพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินทำกินของเกษตรกรเนื่องจากการเสนอร่างกฎหมายของ บจธ. มีขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการหลายขั้นตอนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ในขณะที่ร่างกฎหมายของกระทรวงการคลังมีขั้นตอนการดำเนินการที่กระชับกว่า ประกอบกับร่างกฎหมายทั้งฉบับ บจธ. และฉบับกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีที่รักษาการตามกฎหมายคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จึงเห็นว่าควรเสนอร่างกฎหมายของกระทรวงการคลังในการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนและเร่งรัดการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล ในวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดยให้ บจธ. และกระทรวงการคลังร่วมกันหารือ ทั้งนี้ บจธ. และกระทรวงการคลังได้หารือกันเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดย บจธ. ไม่มีข้อติดขัดต่อร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... ของกระทรวงการคลังแต่อย่างใด ซึ่งกระทรวงการคลัง โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้แจ้งว่ากระทรวงการคลัง ได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... ที่ปรับปรุงตามความเห็นของกระทรวงการคลังต่อรองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบให้กระทรวงการคลังเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

ฉบับที่ ๔ ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการที่ดิน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ....

เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๒ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งฯ (ฉบับที่ ๓) มีผลใช้บังคับโดยมีการกำหนดบทเฉพาะกาลมาตรา ๖ ว่า ให้กระทรวงการคลังและผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งธนาคารที่ดิน หรือองค์การอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในลักษณะทำนองเดียวกับธนาคารที่ดินต่อคณะรัฐมนตรี ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้มีผลใช้บังคับ กระทรวงการคลัง โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้ยกร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการเพื่อกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. .... และส่งร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว เพื่อให้ บจธ. เพื่อนำไปดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ภายหลังการรับฟังความคิดเห็น บจธ. ร่วมประชุมหารือกับ สศค. เพื่อพิจารณาปรับแก้ไขร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการเพื่อกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. .... ซึ่งหลังจากการประชุมดังกล่าว สศค. ได้ส่งร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการที่ดิน (องค์การมหาชน) พ.ศ. .... ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ได้พิจารณาแล้วมีบัญชาว่า ให้ส่งคืนร่างพระราชกฤษฎีกาและเอกสารประกอบให้สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดินดำเนินการตามมาตรา ๖ แห่งพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ให้กระทรวงการคลังและผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งธนาคารที่ดินหรือองค์การอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในลักษณะทำนองเดียวกับธนาคารที่ดินให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและทันเวลาที่กำหนดต่อไป

ฉบับที่ ๕ ร่างพระราชบัญญัติสถาบันบริหารจัดการที่ดินและกระจายการถือครองที่ดิน

อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน พ.ศ. .... บจธ. ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน ซึ่งมีตัวแทนทั้งจากหน่วยงานรัฐ ภาคประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการ ร่วมกันยกร่างพระราชบัญญัติสถาบันบริหารจัดการที่ดินและกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน พ.ศ. .... ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ คณะอนุกรรมการนโยบาย แนวทาง และมาตรการการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ มีมติเห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัติสถาบันบริหารจัดการที่ดินและกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน พ.ศ. .... ตามที่ บจธ. เสนอ และมอบหมายให้ บจธ. ดำเนินการนำร่างกฎหมายไปรับฟังความคิดเห็นตามบทบัญญัติ มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และนำเสนอคณะอนุกรรมการกลั่นกรองกฎหมายการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน เพื่อพิจารณาก่อนเสนอคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีต่อไป ภายหลังรับฟังความคิดเห็น บจธ. เสนอร่างพระราชบัญญัติสถาบันบริหารจัดการที่ดินและกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน พ.ศ. .... ต่อรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) พิจารณาเห็นชอบให้ส่งเรื่องไปสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ในฐานะกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เพื่อโปรดพิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อคณะอนุกรรมการกลั่นกรองกฎหมายการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน และคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เพื่อพิจารณาเห็นชอบให้เสนอ คณะรัฐมนตรีต่อไป โดยรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔